

با ایجاد ثبات در لبنان ایران برای گسترش سلطه حزب‌الله قدم برمیدارد

به قلم حنین غدار (/fa/experts/hnyn-ghdar-0/)

۲۰ دسامبر ۲۰۱۷

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/stabilizing-lebanon-irans-way-helping-hezbollah-take-over
(ar/policy-analysis/ayran-tsad-hzb-allh-ly-alsytrt-mn-khlal-tzyzha-llastqrar-fy-lbnan/)

درباره نویسنده

حنین غدار (/fa/experts/hnyn-ghdar-0/)

حنین غدار هموند فریدمن در برنامه گدولد در انستیتو واشنگتن است که بر سیاست کشورهای عربی متمرکز است. در این برنامه، مطالعات او در حوزه سیاست‌های شیعیان در سرزمین شام است.

تحلیل کوتاه

ایران به رغم تهدیدهایی که از طریق گروه‌های نیابتی‌اش اعمال می‌کند، منفعت مشترکی با جامعه بین‌المللی در ثبات لبنان در آینده نزدیک دارد، اما انگیزه‌های آن را به دشواری می‌توان خیرخواهانه دانست.

اوایل این ماه قیس الخزعلی رهبر گروه شبه‌نظامی عراقی «عصائب اهل الحق» که گروهی تحت حمایت ایران است به جنوب لبنان آمد تا در کنار شبه‌نظامیان شیعه حزب‌الله اسرائیل را تهدید کند. در نظر اول گویا ویدیوی تبلیغاتی این رخداد حاکی از آن است که تهران احتمالاً فعالیت‌های نظامی خود را از سوریه به لبنان گسترش خواهد داد. در این تصاویر الخزعلی به مرز چشم دوخته و اعلام می‌کند که شبه‌نظامیان تحت فرمان او «کاملاً آماده و حاضرند که در کنار مردم لبنان بایستند و از آرمان فلسطینی‌ها حمایت کنند». این سخنان را می‌توان به مثابه پیامی به سعد حریری نخست‌وزیر لبنان دانست که اخیراً پس از پس گرفتن استعفایش <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-regional-dimensions-of-hariris-resignation-will-iran-and-hizballah-comp> از عربستان سعودی به کشورش بازگشت و بر سیاست لبنان مبنی بر «حفظ فاصله» از مناقشات منطقه‌ای تأکید کرد. اما تهران به رغم تمام شاخ و شانه کشیدن‌اش نمی‌خواهد جنگی تازه در لبنان راه اندازد. لبنان برای منافع ایرانی‌ها مهم‌تر از آن است که تبدیل به یک میدان نبرد دیگر شود – حداقل تا پیش از آن که سلطه حزب‌الله در این کشور در ظرف ماه‌های آینده استحکام نیافته و وقوع جنگ بعید است.

ثبات با چه قیمتی

انتشار تصاویر ویدیویی سفر الخزعلی به لبنان – که ناقض قطعنامه ۱۷۰۱ شورای امنیت سازمان ملل در خصوص ورود نیروهای خارجی به لبنان بدون اجازه دولت آن کشور است – با جلسه گروه بین‌المللی حمایت از لبنان در تاریخ ۸ دسامبر مصادف شد. در این جلسه که در پاریس برگزار می‌شد مقاماتی از بریتانیا، چین، آلمان، ایتالیا، روسیه، ایالات متحده، اتحادیه اروپا، اتحادیه عرب، سازمان ملل متحد و بانک جهانی شرکت کردند. آنها علاوه بر تأکید بر اجرای قطعنامه ۱۵۵۹ و ۱۷۰۱ شورای امنیت از دولت لبنان و طرف‌های دیگر خواستند تا با پرهیز از ورود به مناقشات خارجی ثبات این کشور را حفظ کنند. با این حال سیاست بیروت در حفظ فاصله حزب‌الله را وادار به خروج از

جنگ سوریه و دیگر منازعات منطقه نخواهد کرد^۱ گرچه وزرای این حزب شبه‌نظامی با این سیاست توافق کرده‌اند اما تاکنون جنگجویان خود را از سوریه عراق و یا یمن خارج نکرده‌اند و بعید است هر گونه خط مشی سیاسی در لبنان آنها را وادار به این کار کند^۲ واکنش‌های بین‌المللی به این امر ناخواسته پیام مشابهی به حزب‌الله ارسال کرد^۳ پس از استعفا و خروج سرکشانه حریری از کشور امانوئل مکران رئیس‌جمهور فرانسه برای بازگردان او به لبنان تلاش کرد هم‌زمان وزارت خارجه ایالات متحده و کاخ سفید هم بیانیه‌هایی در حمایت از او به عنوان نخست‌وزیر و برجسته‌سازی اهمیت ثبات در لبنان صادر کردند^۴ پیامی که حزب‌الله از این واکنش‌ها برداشت کرد واضح بود: مادامی که ثبات لبنان حفظ شود کسی با حزب‌الله کاری نخواهد داشت و این گروه می‌تواند به تلاش خود برای دستیابی به سلطه بر لبنان ادامه دهد^۵ در عین حال حزب‌الله و ایران همچنان باید مطمئن می‌شدند که هیچ کس در لبنان مانع مداخلات حزب‌الله در هر جا و هر زمینه‌ای که خواست نباشد^۶ انتشار تصاویر الخزعلی بخشی از همین رفتار تلقی می‌شود^۷

به طور خلاصه رویدادهای چند هفته گذشته به سادگی این برداشت را تایید می‌کند که هیچ کس مایل به تغییر وضع کنونی در لبنان نیست^۸ اروپایی‌ها نگران موج دیگری از مهاجرت‌ها هستند چرا که لبنان میزبان بیش از ۱۰۵ میلیون آواره سوری است^۹ عربستان سعودی آن‌قدر درگیر یمن بوده که نمی‌تواند به نقش خود در نمایش استعفای سعد حریری ادامه دهد^{۱۰} از سوی دیگر مقامات ایالات متحده هفته گذشته و پس از ملاقات با سعد حریری از کمک جدید نظامی ۱۲۰ میلیون دلاری خود به لبنان خبر دادند^{۱۱} اما حفظ ثبات با این سازوکارها به قیمت کمک به حزب‌الله تمام می‌شود که رهبران آن به این نکته آگاه‌اند که هراس جامعه بین‌المللی از مختل شدن وضعیت سیاسی لبنان قوی‌تر از تمایل آن به مهار نفوذ ایران در این کشور است^{۱۲}

گام بعدی حزب‌الله

بازگشت حریری حزب‌الله را از بحرانی محافظت کرد که مایل بود فعلا با آن روبه‌رو نشود^{۱۳} این گروه قبل از استعفای سعد حریری موفق شده بود که او را به عنوان نخست‌وزیر یک «دولت وحدت ملی» که پوشش سیاسی لازم برای عملیات‌های حزب‌الله در درون و بیرون از لبنان را فراهم می‌کرد حفظ کند^{۱۴} در ۳۰ نوامبر حریری به نشریه *پاری صچ* (*Paris Match*) گفت که حزب‌الله یک مشکل منطقه‌ای است نه داخلی^{۱۵} او افزود: «در لبنان حزب‌الله یک نقش سیاسی دارد^{۱۶} البته که مسلح است اما از اسلحه خود در خاک لبنان استفاده نمی‌کند»^{۱۷} این اظهارات حریری حامیان او را به خشم آورد و بلافاصله به یاد آوردند که حزب‌الله در جریان ناآرامی‌های ماه می ۲۰۰۸ علیه مردم لبنان دست به سلاح برده بود و هنوز متهم به ترور رفیق حریری پدر نخست‌وزیر حریری در سال ۲۰۰۵ است^{۱۸}

این منتقدان اکنون خود آماج حمله‌اند^{۱۹} حریری علیه اشرف ریفی وزیر پیشین دادگستری لبنان و سمیر جعجع رهبر حزب «نیروهای لبنان» سخنانی خصمانه گفته است و هم‌زمان چهره‌های عمومی و روزنامه‌نگاران مرتبط با ائتلاف ۱۴ مارس از سوی نیروهای امنیتی احضار و بازجویی شده‌اند^{۲۰} چند فرد دیگر – از جمله سامی الجمیل رهبر حزب کتائب فارس سعید عضو ائتلاف ۱۴ مارس و مارسل غانم روزنامه‌نگار – به اتهام انتقاد از حریری و رئیس‌جمهور میشل عون و نیز دامن زدن به شایعات مبنی بر شرکت تجاری نخست‌وزیر با جبران باسیل وزیر خارجه و متحد حزب‌الله به دادگاه کشانده شدند^{۲۱}

حالا در این وضعیت ترسناک حزب‌الله می‌تواند با تکیه بر حمایت بین‌المللی از لبنان خود را برای گام بعدی‌اش آماده سازد^{۲۲} پوششی که سیاست بیروت در پرهیز از مناقشات منطقه فراهم می‌کند ممکن است برای این گروه فرصت کافی را برای استقرار خود با هدف پیروزی در انتخاباتی پارلمانی در می ۲۰۱۸ فراهم کند^{۲۳} با قانون جدید انتخاباتی (<http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/a-new-electoral-law-for-lebanon-continuity-or-change>) که دولت حریری تابستان امسال تصویب کرد حزب‌الله احتمالا موفق خواهد شد که متحدین خود را وارد پارلمان کند و قدرت خود را به شیوه‌ای دموکراتیک یکپارچه سازد^{۲۴} این امر به نوبه خود به این گروه اجازه خواهد داد که نخست‌وزیر رئیس‌جمهور بعدی و مقامات بلندپایه نظامی و امنیتی را تعیین کند و حتی قانون اساسی را به دلخواه خود تغییر دهد^{۲۵}

مثلا حزب‌الله می‌تواند سازوکار تقسیم قدرت در پارلمان را از وضعیت فعلی نیمه‌مسیحی/نیمه‌مسلمان به سه بخش میان مسیحیان سنی‌ها و شیعیان تقسیم کند و به این ترتیب قدرت خود را در نهادهای لبنانی به طور مستمر حفظ کند^{۲۶} حزب‌الله در گذشته این ایده را مطرح کرده اما به دلیل آن‌که اکثریت را در پارلمان در اختیار نداشت موفق به عملی کردن آن نشده است^{۲۷} ولی این گروه ممکن است پس از انتخابات پیش‌رو این مشکل را نداشته باشد و از همین‌روست که تشویق به حمایت جدی از نامزدهای مخالف حزب‌الله از میان همه فرقه‌ها از جمله در باهمستان شیعیان اهمیت دارد^{۲۸}

حزب‌الله و حامی آن ایران به دلایل زیادی خواهان به راه افتادن جنگی در لبنان نیستند چرا که وضع موجود کار آنها را در کوتاه‌مدت راه می‌اندازد. تهران منتظر نتایج انتخابات پارلمانی عراق در آوریل ۲۰۱۸ است که امیدوار است نفوذ آن را در بغداد قوت بخشد و همزمان برای تحکیم حضور خود در سوریه نیز تلاش می‌کند. اما لبنان برای ایران مهم‌تر از آن دو کشور است چرا که می‌خواهد از لبنان به عنوان اتاق عملیاتی باثبات برای درگیری‌های منطقه‌ای استفاده کند. ویدیوی بازدید الخزعلی از لبنان فقط نوک این کوه یخ است – تمام شبه‌نظامیان شیعه تحت حمایت ایران حضوری قوی در لبنان دارند و شمار دفاتر سیاسی و نهادهای رسانه‌ای آنها در ضاحیه در حومه بیروت روز به روز افزایش می‌یابد. آنها همچنین در اردوگاه‌های نظامی در داخل لبنان با کمک عوامل حزب‌الله آموزش می‌بینند. حفظ ثبات لبنان در منطقه‌ای که در محاصره جنگ‌های فرقه‌ای است اهمیت دارد. اما هر گونه آرامش در لبنان که ایران را توانمند سازد و به چالش کشیدن حزب‌الله را ناکام کند گذرا خواهد بود. همچنین اگر ثبات آزادی‌های دموکراتیک را به خطر اندازد و فساد را تقویت کند نمی‌تواند ضامن سیاست یا اقتصاد لبنان باشد. درست بر عکس این فقط به تنش‌های فرقه‌ای دامن خواهد زد و به نهادهای لبنان صدمه می‌زند. از این رو جامعه بین‌المللی باید تمایل خود به ثبات را با تمرکز بر اصلاحات در نهادهای دولتی با هدف حفاظت از ارزش‌های آزادی و تنوع در لبنان همراه سازد. چه بسا مهم‌تر باشد که سیاست حریری در پرهیز از مناقشات منطقه‌ای با تدابیری جدی بر ضد حزب‌الله و عملیات‌های آن در منطقه همراه شود. هرچند این امر با توجه به اقدامات اخیر حریری بعید به نظر می‌رسد.

*حنین غدار خبرنگار و پژوهشگر پیشکسوت لبنانی اکنون پژوهشگر مهمان برنامه فریدمن در مؤسسه واشنگتن است.

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریه ۲۰۲۲

Farzin Nadimi

[\(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology\)](#)

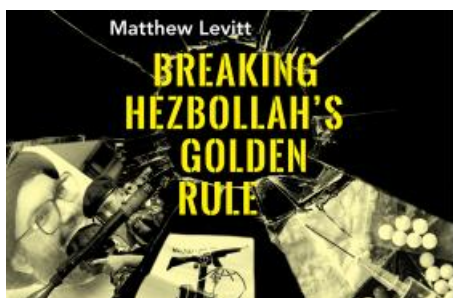
BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوریه ۲۰۲۲

Simon Henderson

(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

فوريه ٢٢.٩

Matthew Levitt

(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule)

TOPICS

(/policy-analysis/dmkasy-w-aslah/) دمکراسی و اصلاح

(/policy-analysis/rb-w-aslam-syasy/) عرب و اسلام سیاسی

(/policy-analysis/trwrysm/) تروریسم

REGIONS & COUNTRIES

(/policy-analysis/lbnan/) لبنان

(/policy-analysis/ayran/) ایران